

Een vrouw moet leren pronken

Wetenschap

Ondanks het grote aantal vrouwelijke studenten, loopt de wetenschappelijke top nog steeds erg achter. Wat helpt: 'opscheppen' over eigen succes.

Door **Adinda Akkermans**

Dat Nobelprijswinnaar Marie Curie in 1906 als vrouw hoogleraar kon worden dankte zij aan een tragische gebeurtenis", vertelt biografe Gretta Noordenbos. „Haar echtgenoot Pierre Curie verongelukte en omdat zij altijd samen onderzoek hadden gedaan, zagen zijn erfgenen haar als de enige mogelijke opvolger voor zijn leerstoel." Tot die tijd heerste het idee dat zij vooral zijn assistente was. Na zijn dood werd zij eindelijk echt serieus genomen als zelfstandig wetenschapper en pionier op het gebied van radioactiviteit.

Vrouwen worden al lang niet meer gezien als mensen met een 'geringer brein', sterker nog: onder studenten zijn vrouwen veelal in de meerderheid. Maar bij elke trede op de wetenschappelijke ladder wordt dat percentage kleiner: van de hoogleraren in Nederland is maar 16 procent vrouw. In 2010 stelde de Europese Unie een doelstelling van 25 procent vrouwen aan de wetenschappelijke top. Maatregelen, zoals meer vrouwen in commissies en een minimaal aantal vrouwen op de longlist voor benoemingen, hebben nauwelijks effect op de statistieken. Hoe kan dat toch?

„We slagen er maar niet in om Nederlandse vrouwen te interesseren voor de hoogste posities", zegt Hans Clevers (57), President van de Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen en genetica-onderzoeker. „Zodra het om een functie als groepsleider gaat haken vrouwen af." De Nederlandse cultuur legt vol-

Chirurg en onderzoeker bij Erasmus MC Türcan Terkivatan: „Toen ik begon aan mijn opleiding Chirurgie kreeg ik letterlijk de vraag of ik er als vrouw wel verstandig aan deed voor zo'n zwaar vak te kiezen."

FOTO BOB VAN DER VLIST

gens Clevers een enorme druk op vrouwen: „Moeders worden nog steeds als egoïstisch bestempeld als ze fulltime gaan werken."

Verwachtingspatronen

Het is niet alleen de druk in de maatschappij, zegt Naomi Ellemers (51), Hoogleraar Sociale en Organisationspsychologie aan de Universiteit Leiden. Ook op de universiteiten zelf gaat er het een en ander mis. „Werkgevers in de wetenschap gaan er te snel van uit dat vrouwen die hoge positie waarschijnlijk niet ambiëren, waardoor vrouwen zich minder gesteund voelen." Juist in de wetenschap heerst het beeld dat je op kwaliteit wordt beoordeeld, maar er zijn nog veel (verborgen) vooroordelen. Chirurg en onderzoeker bij Erasmus MC Türcan Terkivatan (42): „Toen ik begon aan mijn opleiding chirurgie kreeg ik letterlijk de vraag of ik er als vrouw wel verstandig aan deed voor zo'n zwaar vak te kiezen. Inmiddels krijg ik juist ook veel positieve reacties."

Typische mannelijke en vrouwelijke eigenschappen, veelal aangeleerd door jarenlange opvoeding, spelen volgens Ellemers ook een rol: „Selectieprocedures gaan ervan uit dat kandidaten zichzelf melden. Mannen gaan solliciteren als ze aan een deel van de eisen voldoen; vrouwen denken eerder: ik kan nog niet alles dus ik doe het niet." Het zou goed zijn als werkgevers actiever zouden rekruteren vindt ze.

Op verschillende universiteiten zijn er programma's die vrouwen helpen hogerop te komen. Zo heeft het Erasmus MC in Rotterdam het 'Female Career Development Programma'. Een van de deelnemers is Hanneke Takkenberg (48), hoogleraar Medische Besliskunde. Ze vertelt hoe ze zich dankzij het programma competitiever leerde gedragen. „Laatst heb ik letterlijk met mijn vuist op tafel geslagen bij mijn leidinggevende." „Jij hebt zeker een cursus gevolgd", reageerde hij grappend. Maar het ijs was gebroken en ze kreeg voor elkaar wat ze wilde.

Dat een baan als hoogleraar niet te combineren is met een gezin vindt Takkenberg, zelf moeder van vier kinderen, een grote mythe. „Wel zou het goed zijn als de kwantiteit van publicaties een minder grote rol zou spelen." Tijdens zwangerschappen publiceren vrouwen gemiddeld misschien minder, maar volgens Takkenberg zegt dat op de lange termijn niets over wetenschappelijke excellentie. Ook Mirjam Pijnappels (41), Universitair hoofddocent Bewegingswetenschappen aan de VU vindt haar werk best te combineren met twee jonge kinderen. Lachend: „Het begeleiden van promovendi en kinderen is eigenlijk precies hetzelfde: de ene keer moet je normatief zijn en dan juist weer loslaten." Ze is fysiek misschien minder op de universiteit aanwezig dan haar mannelijke collega's omdat ze 's ochtends haar kinderen naar school brengt en 's middags weer ophaalt. „Maar als de kinderen 's avonds slapen gaat de laptop vaak open."

Je bereikt meer als je jezelf en je successen zichtbaar maakt'
Mirjam Pijnappels

Trucs om op te vallen

Volgens Pijnappels kunnen vrouwen er zelf veel aan doen om de top te bereiken. „Tijdens een cursus vrouwelijk academisch leiderschap leerde ik mannelijke spelregels en dat was echt een eye-opener", vertelt ze. „Vrouwen denken: als ik maar hard genoeg werk dan kom ik wel bovendien en wordt mij vanzelf een hogere positie aangeboden. Maar zo werkt het helemaal niet, het is ook heel belangrijk om ambities uit te spreken en af en toe te zeggen; kijk wat ik gedaan heb." Pijnappels denkt dat vrouwen zich beter kunnen profileren: „Het begint met kleine dingen; laatst vertelde ik collega's bij het koffieapparaat bijvoorbeeld dat ik een prijs had gewonnen." Eigenlijk niets voor haar om zo met zichzelf te pronken, maar ze merkt dat dat een manier is om gezien te worden als je meer wilt bereiken. „Ik wil dat mijn onderzoek invloed heeft. Je wordt nou eenmaal eerder uitgenodigd door collega's of bij beleidsmakers in Den Haag als je jezelf en je successen zichtbaar maakt."

„Deze mannelijke spelregels en monocultuur leiden nog te vaak tot uitsluiting van vrouwen en laat aan vrouwen weinig andere keuze dan zich aan te passen", weet Marieke van den Brink (36), die promoveerde op hoogleraarbenoemingen. Maar uit studies blijkt dat vrouwen die stereotype mannengedrag vertonen zoals zelfverzekerdheid en krachtig optreden niet per se hoger gewaardeerd werden en soms juist afgeserveerd worden. Niet alleen door mannen maar juist ook door hun vrouwelijke collega's. Mirjam Pijnappels: „Een vrouw die zich uitspreekt is al gauw arrogant, een man heeft visie. Ik moet eerlijk bekennen dat ik mijzelf ook wel eens betrap op die gedachte." Van den Brink: „Een structurele oplossing moet dus gezocht worden in het veranderen van deze mannelijke cultuur, niet het aanmoedigen van vrouwen om zich hieraan te conformeren."

Van den Brink krijgt bijval uit mannelijke hoek: „Die machocultuur vind ik juist vreselijk en ik heb genoeg mannelijke collega's die het met me eens zijn", zegt Peter-Paul Verbeek (44), hoogleraar Filosofie van Mens en Techniek aan de Universiteit Twente. Hij pleit voor meer mannelijke rolmodellen die zich bescheiden opstellen en werk en gezin combineren. „Het is toch merkwaardig dat zorgtaken nog steeds alleen aan vrouwen worden gekoppeld en dat het voor een vrouw alleen mogelijk zou zijn voor haar carrière te gaan als kinderen fulltime naar de crèche gaan?" De wetenschap is volgens hem bij uitstek een plek om werk en gezin te combineren. Hij werkt vier dagen op de universiteit en deelt de rest van zijn vaak 60-urige werkweek flexibel in zodat hij ook de zorg voor zijn kinderen kan dragen. Deze levensstijl dankt hij aan zijn oud-hoogleraar Hans Achterhuis: „Toen mijn eerste kind geboren werd zei hij tegen me: als je fulltime blijft werken ben je geen knip voor de neus waard. Daarmee zette hij voor mij de norm."

VROUWEN

Hoogleraar

16

procent van de Nederlandse hoogleraren is vrouw, blijkt uit CBS-cijfers. Alleen België, Cyprus en Luxemburg scoorden slechter.

25

procent is in de EU streefcijfer voor vrouwelijke hoogleraren.

HOGEROP

Daan Goote (43) is op 1 januari begonnen bij het contentmarketing bureau LVB Networks. Hij is Client Director, de eindverantwoordelijke voor de tevredenheid onder klanten en bedrijven.

Tekst **Marloe van der Schrier** Foto **Maurice Boyer**

40

Overstap naar Pickle Factory, onderdeel van the valley

'Een klantenrelatie is als een huwelijk'

1. Vanwaar deze stap?

Ik werkte al vijftien jaar in de reclamewereld. Ik was bezig met de buitenkant, het verkopen van een product. Ik wilde meer inhoud.

2. Kruiwagen?

Ik ben altijd geïnspireerd door creatieve mensen in mijn omgeving. Zij hebben veel verrassende inzichten.

3. Eerste daad?

Het organiseren van een grote interne sessie met het thema: 'I love my client'. Hier heb ik met het bedrijf mijn ervaringen gedeeld. Belangrijkste tip: een klantenrelatie is als een huwelijk, je moet er aandacht aan besteden om er energie voor terug te krijgen.

4. Nest?

Mijn vader werkte bij de spoorwegen. Hij was betrokken bij de bouw van de Eurotunnel tussen Engeland en Frankrijk. Ze vroegen een Hollander om tussen hen te bemiddelen. Dat diplomatiek heb ik van hem. Mijn moeder deed juridisch administratief werk.

5. Studie?

Psychologie aan de VU in Amsterdam.

6. Wat wilde u vroeger worden?

Linksbuiten bij Ajax. Ik wilde in de voetsporten treden van Jesper Olsen. Verder dan de tribune ben ik helaas nooit gekomen.

7. Wat wilt u later worden?

Ik wil in het communicatievak mensen helpen en inspireren.

27

Eerste baan bij een reclamebureau, WVG

15

Krantenwijk in Soest

M/V GEVRAAGD

20.000 ingenieurs de baas kunnen zijn

Wat wilde je later worden? Je antwoordde vast nooit: KIVI-debat coördinator. Er is een vacature voor.

Bedrijf: Koninklijk Instituut Van Ingenieurs (KIVI).

Opvallend: Je moet slimme ingenieurs aankunnen tijdens een debat.

Wat ga je dan doen?

Met vijfhonderd bijeenkomsten per jaar organiseert KIVI - de beroepsvereniging van ingenieurs - trainingen, lezingen en congressen voor de twintigduizend leden. De vereniging heeft als doel techniek en het werk van ingenieurs zo veel mogelijk zichtbaar te maken. Als debatcoördinator organiseer je en leid je debatten. Je bent veel op pad: naar universiteiten, hogescholen, jaarcongressen, overheden en bedrijven.

Waarom zoeken ze iemand?

Om het ingenieursberoep onder de aandacht te brengen worden

veel bijeenkomsten georganiseerd, maar het KIVI is vrij klein en kan nog wel iemand gebruiken. Een debatleider is geen overbodige luxe, daarom is de functie in het leven geroepen. Scherp inzicht is nodig om ingenieurs te ondersteunen in hun carrière, maar ook om te tonen wat het werk inhoudt.

Wat verdient dat?

Tussen de 40.000 en 45.000 euro bruto per jaar afhankelijk van opleidingen en werkervaring.

Wat voor collega moet je zijn?

De vereniging met 30 collega's is in-

formeel. Je werkt samen met de redactie van het vaktijdschrift van het KIVI. Zij schrijven over een thema, jij organiseert een debat. De ene helft van je collega's is zelf ingenieur, de andere heeft een andere achtergrond. Talent development manager Barbara Gemen: „Het is altijd rennen en vliegen. Je moet affiniteit hebben met techniek, want het gaat altijd over de inhoud. En, je moet communicatief sterk zijn en al die slimme ingenieurs een beetje aankunnen in het debat."

Waarom wil je hier wel/niet werken?

„Je moet je iedere keer weer inlezen in een nieuw onderwerp. Een debat leiden over kernenergie en er niets van af weten, wordt lastig. Een technische achtergrond is geen vereiste, maar wel 'een journalistieke inslag' hebben en vlot kunnen presenteren", zegt Gemen. Hou je erg van publiekelijk spreken, maar heb je niets met techniek, dan kun je volgens haar maar beter wegblijven.

Sophie Frankenmolen

nrcq Job of the day, elke dag een actuele vacature uitgelicht op **nrcq.nl**

TRANSFERS

Wie gaat waarheen? De belangrijkste benoemingen deze week.

Nieuwe man bij De Graafschap

De Raad van Commissarissen van KPN krijgt een ander gezicht. **Duco Sicklinghe** (56) zal vanaf april Jos Streppel opvolgen als voorzitter, hij zat al een jaar in de Raad van Commissarissen. **Jolande Sap** (51) is voorgedragen als opvolger van Timi Hooymakers, die zal terugtreden na haar tweede termijn. Sap werkt nu al als toezichthouder bij gezondheidsinstelling Arkin en als partner bij adviesbureau Camunico

Jürgen Peter von Hollen (48) is deze week door vastgoedbedrijf Bilfinger benoemd tot Chief Executive Of-

ficier (CEO) bij dochterbedrijf Tebodin B.V. Von Hollen komt over van technologiebedrijf Pentair.

Voetbalclub De Graafschap heeft deze week een nieuwe commercieel directeur aangetrokken. **Edward van Wonderen** (48) treedt per direct in dienst in Doetinchem. Tot oktober vorig jaar was hij in dienst bij PEC Zwolle, en ook bij Feyenoord heeft hij een managementfunctie vervuld.

Maurice van Tilburg (43) is benoemd, en deze week begonnen als CEO van Euronext Amsterdam. De

nieuwe baas van de Amsterdamse beurs heeft al twintig jaar ervaring in het vak. Hij werkte onder andere bij optiebeurs EOE en bij Euroclear Nederland.

Bernard-Paul Hakkenberg (43) is sinds dit jaar de nieuwe commercieel directeur bij AFAS Software. Hij werkte al elf jaar bij het bedrijf, onder andere als salesmanager.

Nieuwe baan? Meld het via transfer@nrc.nl